

Felelősségteljes kutyatartás Magyarországon

Becslések szerint a földkerekségen mintegy egymilliárd kutya él, és ezeknek csak egyötöde tekinthető úgynevezett „gazdás” egyednek. Európai ember számára szinte elképzelhetetlen, pedig valóság, hogy a kutyák túlnyomó többségének sohasem volt és lesz gazdája, hanem városok, falvak szeméttelpein keresgélnek táplálék után, és mindennemű emberi beavatkozás nélkül szaporodnak. Igen ám, de ez a jelenség elsősorban Indiára és Délkelet-Ázsiára, Afrikára, valamint Latin-Amerikára jellemző, vagyis olyan vidékekere, ahol a kutyatartás és általában véve a kutya társadalmi státusza a miálatalunk megszokottól merőben különbözik.

Magyarországon a kutya hagyományosan gazdával, tulajdonossal bíró jószág, vagyis a „normális állapot” az, hogy mindig van egy jól meghatározható személy vagy család, illetve porta, ahová az adott eb tartozik. A **gazdátlan, avagy kóborló egyedek pedig társadalmi szinten nem elfogadott anomáliát jelentenek,** melyeket a közösségek igyekeznek eltávolítani mind erdő-mezőről, mind pedig a lakott területek utcáiról. A felelősségteljes kutyatartás fogalma ebből a szempontból nyer egyfelől értelmet – a polgároknak törekedniük kell az eb gazdátlaná válásának elkerülésére mind a kutyák tenyésztése, mind pedig azok tartása során. A másik, újabb keletű felfogás a felelősségteljes kutyatartásról pedig abból a felismerésből táplálkozik, hogy az állatjóléti szempontok figyelembe vétele fontos; és **a kutya esetében az állatjólét talán leglényegesebb szempontja az emberrel (gazdával) folyamatosan fennálló, harmonikus együttélés.** Ez tehát nemcsak az ellátás és elhelyezés körülményeire vonatkozik, hanem a kutya-ember kapcsolat szociális megfelelésére is.

A **magyar kifejezetten kutyaszerető nemzet,** hazánkban világviszonylatban is magas a kutyatartó háztartások száma. A legfrissebb Hitel Monitor felmérés szerint a felnőtt lakosság több mint fele tart, vagy tartott már a múltban kutyát, ami azt jelenti, hogy a családok túlnyomó részében jelen vannak e négylábúak. A kutyák száma pedig minden bizonnyal tovább nő majd – az utóbbi évtizedekben ugyanis a városi kutyatartás népszerűsége emelkedőben van, és egyre változatosabb kutyafajták válnak könnyebben hozzáférhetővé. A **kutyatartás egyre többek számára jelent egyben sportolási lehetőséget is,** köszönhetően a mind újabb kutyás sportoknak. Ugyanakkor **megfigyelhető a kutyatartás divattá formálódása,** amit a státuszszimbólumként beszerzett, többnyire szélsőséges (törpe, óriás, félelmetes, groteszk) küllemű fajták fémjeleznek. A kutyatartás terjedése önmagában még nem probléma (sőt, alapvetően kedvező folyamat); ha mindez egyrészt a kutyák, másrészt a többi ember, harmadrészt a környezet igényeinek és tűrőképességének figyelembe vételével zajlik. Ám mi van akkor, amikor az előbbi feltételek (valamelyike) nem teljesül?

Gazdátlan ebek

A Hitel Monitor országosan reprezentatív felmérése szerint a felnőtt lakosság majd’ 90 százaléka szerint gondot okoz hazánkban a sok gazdátlan kutya, ami ráadásul meghaladja menhelyek befogadókapacitását. Ez a vélekedés teljesen hasonló a fejlett országokban évtizedek óta jellemző trenddel, miszerint **morális okokból a lakosságot és a szakembereket egyaránt aggasztja a kutyák gazdátlaná válása,** illetve ennek következtében a menhelyre kerülésük és sok esetben, végső soron az elpusztításuk. De vajon miért, hogyan veszítik el gazdájukat a kutyák? Ennek alapvetően két fő oka van: (1) vagy a tulajdonos dönt úgy, hogy nem kívánja, avagy tudja tovább tartani az állatot; vagy pedig (2) véletlenül veszik el a kutya. A **gazda szerepe mindkét esetben döntő,** hiszen az elvesző kutyák jelentős része is a nem megfelelő kerítés, vagy a felelőtlen sétáltatás miatt kallódik el.

Míg a szökésbiztos kerítés, valamint a póráz használata elsősorban technikai kérdés, a kutyáról való lemondás összetettebb háttérű jelenség. Ráadásul, hacsak a gazda nem tud egyidejűleg új gazdát szerezni az ebnek, az menhelyre kerül, esetleg egyből elaltatják, illetve ami a legrosszabb, sokszor a

felelőtlen tulajdonos egyszerűen elengedi és otthagyja a kutyát valami félreeső helyen. Milyen előzmények vezethetnek ide? A már idézett felmérés szerint a **válaszadók úgy gondolják, hogy a sok gazdáját vesztett kutyáért elsősorban a lehetőségeit és önnön képességeit nem kellően ismerő tulajdonos a felelős**, akik aztán a felmerülő nehézségeket tapasztalva meg is válnak korábbi kedvenceiktől. **Hangsúlyos vád éri emellett a kutyákat „megtermelő” oldalt is, egyrészt az úgynevezett „szaporítók” formájában** (a közkeletű terminológia szerint ők azok, akik elvben fajtatiszta kutyákat tenyésztnek, ugyanakkor azokhoz származási lapot nem adnak, és a tenyészállatok minőségére sem fordítanak ellenőrizhető figyelmet). Másrészt viszonylag sokan gondolják azt is, hogy a túl sok feleslegessé váló kutyát az eredményezi, hogy **nem eléggé elterjedt szokás még az ivartalanítás, ami a nemkívánt almokat megelőzhetné**. Ebből a szempontból érdekes adalék, hogy a felelősségteljes kutyatartás legfőbb ismérvei közül ugyanezek a megkérdozettek pont az ivartalanítást tették az utolsó helyre...

Kutyát, de milyet?

Néhány éve Ausztráliában széleskörű felmérést végeztek azt tudakolva a lakosoktól, milyen tulajdonságokat tartanak jónak, illetve előnytelennek egy kutya esetében. A beérkező válaszok elemzésével a kutatók kialakították az átlagos kutyatartó szerinti **tökéletes társkutya jellegzetességeit hordozó, „barátságos”, avagy „kellemes kutya”** (angolul *amicable dog*) koncepcióját. Nézzük meg, mit takar ez a fogalom! Az ausztrálok szerint egy jó kutya többek között teljesen biztonságos a gyermekekre nézve; jól viseli, ha hosszabb időre egyedül kell maradnia; ha viszont a gazda otthon van, nem megy az idegeire hiperaktív nyüzsgésével. Egyfelől e kívánságok jól beilleszthetők a modern városi emberek életvitelébe, akik mellest a nap jelentős részében dolgoznak/ iskolában vannak. Másfelől talányosak abból a szempontból, hogy ilyen **mértékig korlátozott tevékenységi térbe kutya helyett nem lenne-e megfelelőbb egy kevésbé ember-igénylő házikedvenc**, mondjuk egy ékszerteknős... Összehasonlítva a friss magyar közvéleménykutatás eredményeit az imént említett tanulmánnyal, megállapítható, hogy a válaszadók számára a kutya külleme, fajtája kevésbé lényeges, míg **a gyermekekkel való összeférés és a társ-funkció igencsak fontos**. Tanulságos, hogy a magyar kutyatartók inkább kerti kutyában gondolkodnak (hiszen a lakásban tarthatóság nem tűnik túl fontosnak a számukra), és a házörzés hagyományos feladata is lényeges szempontként merül fel. A válaszok egyrészt tükrözik az ausztrál tanulmány egyes vonásait (gyerekekre ne jelentsen veszélyt a kutya), **másrészt érdekes paradoxonokat figyelhetünk meg benne. Pl. a vezető kívánság (a kutya „társ”, illetve „családtag” legyen), míg az nem igazán lényeges, hogy bejöhessen a házba némi töprengésre ad okot – a folyamatosan a kertben, illetve kifutóban lakozó kutya mennyiben töltheti be a családtag szerepkört?**

A kutya menhelyről történő örökbefogadása

A friss magyar felmérés szerint a kutyatartók, vagy e gondolattal foglalkozók számára a **menhelyi örökbefogadás, ha nem is a legnépszerűbb gondolat, de legalábbis a középmezőnybe sorolható megoldást jelent**. Nyilvánvaló, hogy a menhelyek szempontjából ez nem elegendő, hiszen a menhelyen élés nem cél, hanem csak szerencsétlen átmeneti állapot kellene, hogy legyen az eb számára. Ugyanakkor a menhelyi kutyák ideológiailag sulykolt örökbefogadását erőltetni szintén nem helyes, mivel a megkérdozettek véleménye, valamint az igen nagyszámú tudományos publikáció is azt mutatja, hogy **a menhelyi kutyák nem mindenkinek és nem feltétlenül jelentenek sikert a kutya-ember együttélés terén**.

A magyar megkérdozettek jelentős része jól körülhatárolható abból a szempontból, hogy számukra megfelelő, sőt kívánatos egy menhelyi kutya hazavitele, vagy épp ellenkezőleg, nem szeretnék menhelyi kutyát. **A menhelyről választók** indokait megvizsgálva elsősorban morális megközelítéssel találkozunk, vagyis ezen emberek **legfőbb motivációja a nehéz sorú kutya megmentése**; illetve az, hogy az örökbefogadás valamilyen módon a kutyaszaporítás, **illetve a kóbor**

ebek jelensége ellen is hatásos lehet. Nem mellékes az anyagi vonzat sem – mint láthattuk, a felmérésben részt vevő felnőttek nem nyúlnának túl mélyen a tárcájukba kutyavásárláskor – így a **menhelyi örökbefogadás olcsósága** is jelentős szerepet kaphat. Felfedezhetünk egy érdekes elképzelést is a menhelyi kutyák által mutatott nagyfokú szeretet és háláról is. Mivel erre semmilyen tudományos bizonyíték nem áll rendelkezésre, elképzelhető, hogy **az örökbefogadott kutya viselkedésében gazdája a saját „megmentői” érzelmeit véli visszatükröződni.**

A válaszolók másik csoportja, **akik nem kívánnak menhelyről örökbe fogadni, elsősorban racionális érveket sorolnak fel** ennek indokaként. Fő vonulatot **a kutya viselkedésének és egészségi állapotának esetleges problémái** képeznek, valamint az az aggály, miszerint az újonnan kialakuló kutya-ember kapcsolat nem lenne megfelelő. Utóbbi kapcsán rendelkezésre állnak olyan tudományos eredmények, miszerint felnőtt kutyák is képesek igen gyorsan új kötődési kapcsolatot kialakítani, vagyis az örökké az elvesztett gazdáját gyászoló kutya nagy valószínűséggel csak romantikus elképzelés. Ugyanakkor az a tény, hogy a menhelyre újból és újból visszahozott kutyák esetében szinte 100% eséllyel viselkedési probléma áll a háttérben, rávilágít arra, hogy **a menhelyi örökbefogadás nagymértékű kockázattal jár a kutya-gazda összeillőség és a már kialakult (rossz) viselkedési minták tekintetében.**